

CARL RUDBECK om

snabbskrivare och andra

Hur lång tid tar det att skriv en roman? Frågan är kanske dum och det finns i varje fall inget bestämt svar på den. Litteraturhistorien känner snabbskrivare som Stendhal som på några få månader kunde skriva ihop ett odödligt mästerverk.

Gustave Flaubert var inte bara i detta avseende Stendhals diametrala motsats. I dagar kunde Flaubert kämpa med några rader för att få ord, ordföljd och tempus absolut rätt. För att sedan kassera resultatet av allt detta slit ett par dagar senare. Med en sådan nästan patologisk självkritik är det föga förvånande att Flaubert var tvungen att ägna flera år åt var och en av sina inte särskilt många och inte särskilt långa romaner.

DEN HÄR FRÅGAN HAR på sistone aktualiserats genom Donna Tartts andra bok *The Little Friend* (Knopf) som dröjde tio år efter genombrottsboken *Den hemliga historien*. De flesta förväntade sig väl att hon skulle göra som författare gör mest – att snabbt skriva ihop en uppföljare för att casha in på den mediala uppmärksamheten eller, om det inte går, ur byråladorna gräva fram gamla manus och kalla det för novellsamling. I stället gjorde hon vad alla romanförfattare borde göra: hon lät den nya romanen ta den tid som behövdes för att hon skulle bli nöjd. Resultatet av ett decenniums skrivande har blivit en på många vis lysande roman om ett aldrig uppklat dödsfall i en liten stad i Mississippi. Handlingen utspelar sig i början av 1970-talet och Tartt introducerar sina läsare för ett lika rikt som originellt persongalleri. Excentriska gamla damer, poor white trash som går in och ut ur fångelset och fanatiska predikanter som hantear giftiga ormar för att visa styrkan i sin tro.

MAN ÖNSKAR ATT FLERA författare hade följt Ms Tartts exempel och tagit tio år på sig att skriva en roman även om, som exemplet Stendhal visar, det visst inte behöver ta så lång tid. Vanligen går det emellertid alldeles för fort. Inte sällan när jag läser en ny svensk roman får jag intrycket av att författaren är mycket bättre än sin bok. Hade han eller hon tagit ett eller annat år till på sig – skrivit, kastat bort och skrivit om – hade det kanske blivit något riktigt, riktigt bra i stället för bara ett ofärdigt utkast. Jag är överty-

gad om att den moderna och samtida svenska litteraturen hade kunnat bli mycket bättre om några av de mest begåvade hade skrivit färre böcker och ägnat varje bok längre tid. Om Lars Gustafsson hade skrivit hälften så många romaner är det inte helt osannolikt att han hade kunnat skriva ett betydande bidrag till 1900-talets europeiska roman.

Det finns naturligtvis flera orsaker till denna stora överproduktion av ofärdiga produkter som kanske hade kunnat bli något. Ett är de svenska skatterna – författare måste producera sig flitigt för att kunna överleva, speciellt som de alla omedelbart vill bli författare på heltid. Tanken att ha skrivandet som en bisyssla, kanske jämsides med lärarjobb, verkar inte längre vara ett godtagbart alternativ. Men även då är författarkarriären ytterst osäker – inte ens tio år av hårt arbete kan garantera ett bra resultat.

EN ANNAN ORSAK ÄR ATT svenska förlag saknar de resurser som de amerikanska har. Efter sin första framgång fick Donna Tartt ett sjusiffrigt belopp (i dollar!) i förskott som gjorde att hon i någorlunda lugn och ro kunde ägna sig åt uppföljaren. Bara förlag som kan räkna med en världsmarknad för sina böcker kan kosta på sig en sådan generositet, om det nu är det handlar om. Mera troligt är väl att det var strikt kommersiella hänsyn som gjorde att förlaget betalade ut en sådan imponerande summa.

Att svenska förlag skulle kunna matcha amerikanska är otänkbart och vilket fall som helst är det endast ett litet fåtal författare som kan räkna med förskott av detta slag. Ändå borde våra egna författare lära sig av Donna Tartt. Inte så att varje roman behöver ta tio år men en roman varje eller vartannat år är för mycket för nästan alla, i alla fall för dem som har ambitionen att skriva något som har lite längre livslängd än ett ordinärt mjölkpaket.

Carl Rudbeck (carlr@timbro.se) är redaktör för nättidskriften smedjan.com.

